

Església vella de Sant Pere i Sant Fermí

Rellinars

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Extrem occidental de la Riera de Rellinars
Emplaçament: A tocar amb el terme de Castellbell i el Vilar.
Alçada: 272

Coordenades:

Latitud: 41.64148
Longitud: 1.8947
UTM Est (X): 407949
UTM Nord (Y): 4610561

Classificació

Número de fitxa 08179 - 14
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Romànic Pre-romànic Gòtic Modern Medieval
Segle X-XVII
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Caldria fer-hi una intervenció integral de salvaguarda.
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL (Acord Consell Comarcal del 16 de desembre de 1999)
Número inventari Sí (INVARQUIT)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Rellinars -Plaça de l'Ajuntament, s/n, - 08299 Rellinars
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch

Descripció

L'Església Vella de Sant Pere i Sant Fermí està situada a la riba esquerra de la riera de Rellinars, en un terreny sobre elevat al qual s'hi accedeix des del camí de Cal Ganàpia, just en el punt quilomètric 17,8 de la carretera de Castellbell i el Vilar a Terrassa.

L'edifici presenta una planta complexa com a resultat de les quatre etapes constructives: pre-romànica, romànica, gòtica i una darrera fase del segle XVII-XVIII. Està orientat d'est a oest i es conserven dues naus paral·leles comunicades interiorment, de les quals la més gran està esfondrada a nivell del mur nord i la coberta com a resultat de les fortes nevades de l'any 1962. L'edifici més antic que coincideix amb la nau més petita, està situat al sud; consisteix en una nau de planta rectangular amb fals transsepte, amb lleugera elevació i amb una lleugera desviació cap el nord. De l'absis d'aquesta època només es conserva l'arrencada de la volta a l'angle nord-est i alguna pedra del mur orientat a llevant. La coberta és de lloses a doble vessant, amb volta de canó a l'interior i transsepte elevat amb marques de la cintra de canyes teixides de l'encofrat i una obertura quadrangular. El fals transsepte elevat comunica amb la nau per un arc toral ultrapassat. Un segon arc toral s'obre cap el mur nord que va ser tapiat a posteriori. Al mur sud hi ha un arc de descàrrega apuntat i una obertura molt petita, d'una sola esqueixada. El transsepte elevat es comunicava amb l'absis a partir d'un arc triomfal, a l'interior del qual n'hi havia un d'encara més petit, ultrapassat. I just per damunt hun ull de bou amb restes de pintures a la seva cara interna. El transsepte, està sobrealçat amb pedra tosca. Damunt de l'ull de bou encara es pot veure el tancament de la coberta original. La façana orientada al sud està decorada amb una línia d'impоста que s'estén per tota la nau, inclosa la part aixecada durant els segles XVII-XVIII. És en aquest mur on hi ha una porta dovellada amb lloses d'extradós, de factura més moderna i tres graons. Posteriorment, al mur nord es van fer dues obertures amb arc de mig punt, (posteriorment tapiades) i mig destruïdes com a conseqüència de la construcció d'un gran arc apuntat construït a posteriori per tal de donar comunicació a les dues naus.

L'edifici del segle XII era de planta rectangular amb coberta de volta de canó i tres arcs torals. D'aquests només se'n conserva una minsa part en l'únic mur que queda dempeus d'aquesta època. La porta original, amb arc de descàrrega dovellat de mig punt, timpà i llinda estava situada a l'oest, que també es va tapiar. El parament era de petits blocs de pedra escapçats, d'altres escairats i alguns més ben treballats en carreus i alineats regularment, amb els blocs més grossos situats a les cantoneres.

La darrera transformació observable és la unificació de tot el recinte i la sobreelevació de la coberta amb la destrucció de la porta original de la capella. D'aquest moment daten els contraforts dels murs sud i oest i l'obertura d'una finestra també tapiada posteriorment. A l'interior hi ha una escala i una porta elevada al mur nord que permetia accedir al cor de la nau principal.

Observacions:

S'ha documentat una lauda votiva d'època romana, pintures murals i capitells que es troben en el Museu de Terrassa.

Història

L'església Vella està documentada l'any 951. En un precepte datat del dia cinc de desembre, figura l'església Sactum Firmium quoad est in Vachericias, donada per Longobard i que el rei Lluís d'Ultramar confirma entre els béns del monestir de Santa Cecília i que en aquells temps Rellinars formava parat de Vacarisses. Però s'ha trobat elements d'època romana que podrien indicar un assentament o lloc de culte anterior en

aquest lloc o molt a prop.

Sembla que pels volts del segle XI es construeix la segona nau al nord de la primitiva amb una capçalera carrada i un arc triomfal a l'entrada del presbiteri.

Al segle XII la segona nau es substitueix per una de més gran. L'absis s'enderroca entre els segles XVII i XVIII per substituir-lo per un de factura rectangular.

Els Amics dels Museus de Barcelona varen arrencar varis fragments de les pintures murals (mur sud, arrencada de la volta i arcs faixons) l'any 1961 que el mateix any lliuren al Museu de Terrassa juntament amb dos capitells del segle XII (un d'ells emprat com a element constructiu a la base del campanar d'espadanya, sobre l'absis del segle XVII-XVIII) i una ara romana dedicada al déu Herotoragus del segle II-III encastada en els murs de l'església. Els murals va ser traspassats a llenç, formant un total de dotze plafons de mides variables.

L'any 1046 sembla que el temple ja comparteix la titularitat amb Sant Pere, prova n'és un document de l'any 1046 quan un tal Berenguer, canonge del monestir de l'Estany ratifica els seus vots a l'edat de vint anys aportant un alou a Sant Pere de Rellinars.

El 6 d'agost de 1330 Galceran Sacosta, bisbe de Vic cedeix, a sol·licitud de la reina Elisenda la parròquia de Sant Feliu de Vacarisses i la seva sufragània de Rellinars al monestir de Pedralbes.

A finals del segle XIX s'independitza de Vacarisses; mentre els rellinasecs, l'any 1842 havien aixecat un nou temple a prop del nucli antic així que l'església vella perd definitivament la importància fins que l'any 1962 amb motiu de la gran nevada s'enfonsa una part de l'edifici.

Entre els anys 1975 i 1977 es va descobrir i consolidar la coberta de la capella pre-romànica. El temple va patir actes vandàlics i furtius. Just arran de la porta de dovelles situada al mur sud, per sota de les lloses que s'havien arrencat va aparèixer una sitja excavada a la roca.

Bibliografia

ABADAL i de VINYALS, Ramon d' (1926-52). Catalunya carolíngia II: els diplomes carolingis a Catalunya, 2 vol. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

AINAUD i de LASARTE, Joan (1948). Notas sobre Iglesias prerrománicas; dins Anales y Boletín de los museos de arte de Barcelona, vol. IV, 3-4 Barcelona, pp. 313-320.

AJUNTAMENT DE RELLINARS (2014). Catàleg de béns a protegir; dins Pla d'Ordenació Urbanística Municipal.

BARRAL i ALTET (1981). L'ART PRE-ROMÀNIC A Catalunya, segles IX-X. Edicions 62. Barcelona.

BURON, Vicenç (1980). Esglésies romàniques catalanes. Guia, col·lecció de materials, 1. Artestudi edicions. Barcelona.

CAMPS, Jordi; CASTIÑEIRAS, Manuel Antonio; PÉREZ, José Maria (2014). , dins Enciclopèdia del Romànic a Catalunya. Barcelona. Volum II, pp 1.305- 1039. Fundació Santa Maria La Real - Museu Nacional d'Art de Catalunya.

FERRANDO i ROIG, Antoni (1983). El Parc Natural de Sant Llorenç de Munt i Serra de l'Obac. Història i arqueologia vistes per un excursionista. Editorial El Pot. Sabadell.

JUNYENT, Eduard (1983). L'arquitectura religiosa a Catalunya abans del romànic. Curial i Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Col·lecció Textos i estudis de cultura catalana, 3. Barcelona.

MASAGUÉ, Josep M. (1997). Sant Pere i Sant Fermí de Rellinars; dins XVIII Ronda Vallesana. Unió Excursionista Sabadell, pp. 85 - 92.

MORENO ALBAREDA, M. Dolors (1986). Rellinars. Rellinars: Patronat Local de la Vellesa de Rellinars.

PLADEVALL, Antoni et alii (1991). Sant Pere i Sant Fermí de Rellinars, dins Catalunya Romànica, XVIII (El Vallès Occidental. El Vallès Oriental), pp. 136-140. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

ROSSEL, Ramon (1997). L'església vella; dins XVIII Ronda Vallesana. Unió Excursionista Sabadell, pp. 93 - 97.

<http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/Fitxa?index=6&consulta=MCU0Kz...>

